Litteratur

Skatteplanering, under redaktion av Åke Hellner, Norstedts, 180 sid. pris 25 kr.

Vid Stockholms universitet bedrivs sedan några år tillbaka undervisning i skatteplanering inom ämnet finansrätt. Vad ligger då i detta begrepp? Varje omdömesgill person tar, då han gör ekonomiska transaktioner eller avtal, hänsyn till skatteeffekten och han gör då en skatteplanering. Som så riktigt anmärkts i förordet till boken kräver sunt ekonomiskt handlande att ekonomiska problem löses så att den skatterättsliga effekten blir så riktig som möjligt. God skatteplanering innebär att juridiska begrepp används på ett invändningsfritt sätt och att värderingar sker i överensstämmelse med gällande rätt. Från skatteplanering måste därför skiljas sådan verksamhet där den agerande försöker uppnå fördelar genom att dölja den verkliga innebörden av en transaktion o. dyl.

Det säger sig självt att man här rör sig på det praktiska planet; det är ju skatteeffekten vid en tänkt ekonomisk transaktion som man vill ge synpunkter på. Utan tvekan är det nyttigt att de juris studerande som ämnar ägna sig åt rådgivande verksamhet i den ena eller andra funktionen får en handgriplig vägledning i skatteproblemen. I vart fall tidigare var de rådgivare som anlitades i civilrättsliga frågor ofta inte tillräckligt bevandrade i skatterätten för att kunna ge transaktionen en från skattesynpunkt så fördelaktig utformning som möjligt. Även om det har förbättrats åtskilligt i takt med det stigande skattetrycket återstår helt säkert en hel del att göra. Man får anta att en avsikt med boken varit att ge även de professionella rådgivarna aspekter på skatteplaneringen.

Skriften innehåller fem kapitel, vart och ett med sin författare. Följande frågor behandlas:

1. Utformning av gåvobrev och testamente m. m. med hänsyn till beskattning av bankdirektör Lars Fogelkou.
2. Beskattning i samband med fusion av civilekonom Nils Ekehorn.
3. Beskattning av internationella bolag av bankjuristen Olle Fernström.
4. Beskattning vid aktieförsäljning av bankdirektör K-E. Rasmusson.
5. Investering och beskattning av civilekonom Hans Edenhammar.

Som synes av författarförteckningen rör det sig i flertalet fall om tidigare väl etablerade kommentatorer i skatterättens irrgångar.

Avsikten med boken är inte att ge en samlad bild av alla problem som måste beaktas vid en omsorgsfull skatteplanering, utan endast att redogöra för vissa allmänna skatterättsliga principer och att i några enskilda fall ange tänkbara lösningar. Man kan därför inte vänta sig att få någon mer ingående behandling av olika knäckfrågor. Detta betyder dock inte att sådana frågor helt lämnats utanför. I varje god planering ingår för övrigt att om möjligt undvika konstruktioner som förutsätter att

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 01:14:25

en fråga, vars lösning är oklar, i sinom tid kommer att besvaras på visst sätt. En av hörnstenarna i rådgivningen är att försöka använda andra utvägar där man säkrare kan överblicka situationen.

I kapitel 1 behandlas några inte minst i dessa dagar synnerligen aktuella problem. Med tre olika exempel belyser vår kanske främste expert på arvsbeskattning hur man bör resonera då ett testamente skall upprättas eller då ett arvsfall är att vänta. De påpekanden som författaren gör och som kan förmodas ha allmängiltighet så snart fråga är om större förmögenheter borde beaktas av var och en som har att upprätta testamente för annans räkning. Dessvärre har lagstiftaren en viss klåfingrighet då det gäller arvsbeskattning och tycks med en viss regelbundenhet göra ändringar i denna en gång per decennium. I det första betänkandet från kapitalskatteberedningen föreslogs en rad viktiga ändringar i fråga om arvs- och gåvobeskattningen, som dock inte nu görs till föremål för lagstiftning, men flera av frågorna jämte andra, som beredningen kommer med i sitt andra betänkande, torde tas upp till övervägande inom något år. Det finns därför all anledning att se över upprättade testamenten med hänsyn till den nya sits som en sådan lagstiftning kan komma att föranleda. Som ett exempel på detta kan anges att beskattningen enligt förslaget i många fall skulle komma att inträda tidigare än enligt gällande bestämmelser bl. a. vid s. k. framskjutna förvärv. Den som genom sådana konstruktioner velat skydda efterlevande make bör t. ex. undersöka om skyddet alltjämt är tillräckligt. Någon hänsyn från lagstiftarens sida till dem som under helt andra skatteauspicier upprättat sina testamenten torde nämligen inte komma att tas.

Författarens sätt att resonera är utomordentligt läraktigt och kan appliceras inte endast på nuvarande regelsystem utan innehåller aspekter av mer allmängiltig karaktär. En ytterligare fördel är att det ger en klar anvisning om vilka krav klienterna har rätt att ställa på sina rådgivare. Dessa krav lär ingalunda bli mindre i fortsättningen då allt tyder på att beskattningen kommer att skärpas.

Skatteproblemen i samband med *fusion* är väl inte lika ofta förekommande som arvsskattefrågorna men med den högt uppdrivna takten i strukturrationaliseringen har de under senare år fått ökad aktualitet. Civilekonomen Ekehorn ger här med utgångspunkt från några typfall aspekter på olika alternativa lösningar och belyser i de olika exemplen hur fusionen påverkar skattesituationen för de berörda bolagen. Framställningen är lätt att följa även om förutsättningarna för de olika fallen av naturliga skäl måst göras ganska omfattande. För den som mera regelbundet sysslar med frågor av denna natur ger kanske avsnittet inte så mycket nytt men för dem som ännu inte genomfört någon fusion i praktiken finns åtskilligt av praktiskt värde att hämta.

I anslutning till vad som uttalas på sid. 60 om behandlingen av byggnader hos det övertagande företaget bör påpekas att någon tid innan boken kom ut nya bestämmelser antagits, som reglerar denna situation. Av den nya lydelsen av p. 7 av anvisningar till 29 § KL framgår att byggnad som i samband med fusion övertagits får avskrivas med utgångspunkt från ett anskaffningsvärde som motsvarar det fusionerade företagets skattemässiga restvärde. Denna bestämmelse förefaller mindre lyckad och står inte i överensstämmelse med de principer som tillämpas vid övertagande av

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 01:14:25

andra tillgångar. Det bör måhända också påpekas att de nya avskrivningsreglerna för markanläggningar (p. 16 av anvisningarna till 29 § KL) får tillämpning i samband med fusion. Därvidlag torde dotterbolaget på en gång få utnyttja återstående värdeminskningsavdrag.

Avsnittet om *beskattning av internationella bolag* har en något annorlunda uppläggning än de övriga. I detta kommenteras de särskilda skatteregler som är av betydelse för sådana bolag; en kommentar, som har sitt särskilda intresse eftersom åtskilliga av bestämmelserna är så nya att de ännu inte föranlett någon mer systematisk genomgång i litteraturen. Härigenom blir detta kapitel särskilt användbart för dagligt bruk av den som sysslar med sådana internationella skattefrågor som behandlas där. Inte minst med hänsyn till att skattebestämmelserna återfinns i spridda paragrafer och anvisningar är det av praktiskt värde och motiverat att lagtexten tagits in.

Att de problem som den eviga *realisationsvinstbeskattningen* på aktier skapade inte är särskilt lättlösta framgår klart av den översiktsartikel rörande beskattningen vid aktieförsäljning som bankdirektör Rasmusson bidragit med. Vad denna lagstiftning än fyller för funktion så inte gör den världen lättare att leva i för aktieägarna. Enda sättet att få en någorlunda ombonad tillvaro för dem tycks vara att årligen sälja för upp till 5.000 kr. s. k. femårsaktier och slippa beskattning. Att begära att vanligt folk skall kunna av sig själva lösa alla problem och samtidigt vara hederliga deklaranter är väl mycket och nämnvärd hjälp av deklarationsblanketten får man inte.

Tyvärr har den egendomliga utformningen av beskattningen så underliga verkningar att den ekonomiskt förnuftige aktieägaren av skatteskäl alltid måste grubbla över om man skall sälja aktierna innan innehavsperioden blir fem år eller vänta. Om han vill göra dessa beräkningar eller få svar på andra frågor har han en utomordentlig hjälp av detta avsnitt. Där visas också hur man räknar ut vinster och förluster då teckningsrätter försäljs. Sådana speciella finesser som terminsaffärer och switchaffärer behandlas också från beskattningssynpunkt.

Slutligen innehåller volymen ett kapitel om *investering och beskattning* skrivet av civilekonom Hans Edenhammar. Där studeras hur föreliggande skatteregler påverkar lönsamhetsbedömningen av olika typer av investeringar. Utan tvekan är det utomordentligt nyttigt för företagaren, oavsett vilken kategori han tillhör att kunna göra så riktiga kalkyler som möjligt då han står inför frågan om han skall göra en investering eller inte och vad denna investering i så fall skall avse. Här får han en god vägledning utan att behöva avskräckas av alltför invecklade matematiska formler (de har i allmänhet placerats i notsystemet). Inte minst är det av intresse att se vad det är värt i skattehänseende att utnyttja avsättning till investeringsfond, återanskaffningsfond o. dyl. Svårigheten med alla skatteberäkningar av denna typ är att skattesystemet ändras så pass ofta och så pass väsentligt att de förutsättningar som kalkylen bygger på inte kommer att uppfyllas i verkligheten. Detta gäller emellertid praktiskt taget alla kalkylförutsättningarna och inom rimliga gränser är också skattefrågan hanterbar vid flertalet investeringsbeslut.

E. E.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-13 01:14:25